

‘පටියාන ධර්ම දේශනා මාලාව’ තුන්වෙනි දේශනාව

නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස

තුන්ලෝකාග්‍ර වූ භාග්‍යවත් වූ අරහත් වූ සම්මා සම්බුදු රජාණන්වහන්සේට මම සිරසින් වැද නමස්කාර කරමි. මාගේ නමස්කාරය වේවා!

උතුම් වූ ධර්ම රත්නයට සංඝ රත්නයට මම සිරසින් වැද නමස්කාර කරමි. මාගේ නමස්කාරය වේවා!

බුද්ධ ධර්ම සංඝ යන ත්‍රිවිධ රත්නයේ අනන්ත ගුණ බලයෙන් තුනුරුවන් නමස්කාර කිරීමේදී පහළ වූ කුසල චේතනාවන්ගේ ආනුභාව බලයෙන් අදත් මේ ඉදිරිපත් වූනාවූ කාලයට අනුකූලව අපි මේ සාකච්ඡා වශයෙන් ඉදිරිපත් කර ගන්නාවූ ධර්ම කොටස් අපේ පින්වත් හැම දෙනාටම හොඳින් සිහිය නුවණ යොදල තේරුම් ගැනීමට ශක්තිය ලැබේවා කියල අපි මෙමතියෙන් ප්‍රර්ථනා කරනවා. ඒ සඳහා සිහිය නුවණ පහළ වේවා! යෝනිසෝමනසිකාරය ඇති වේවා! හොඳින් මේ ගාම්භීර ධර්මය මෙනෙහි කරගෙන හැමදෙනාටම නිවන් මාර්ගය සලසා ගන්ට හැකිවේවා! මෙය නිවන් මාර්ගයක් ප්‍රතිපදාවක් වේවා කියල මෙමතියෙන් ආශීර්වාද කරනවා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. ඒ ප්‍රාර්ථනාවත් එක්කම මේ වෙලාවේ මේ පින්වතුන්ට යම් කිසි සිහි ගැන්වීමක් කරනවා.

අද සමහර වෙලාවට එක්තරා කාලයක් පමණක් අපි මේ සාකච්ඡාව පවත්වනවා. මම භාවනා වැඩ සටහනක් ඉවර කරලා අද හැන්දෑවේ තමයි ස්ථානයට වැඩම කෙරේ. ඒකත් එක්ක අපි ටිකක් ධර්මය සාකච්ඡා කරමු.

මම නිතර නිතර මේ පින්වතුන්ට මතක් කරන්නේ මේ පටියාන ධර්ම සාකච්ඡාව කිරීම සඳහා මූලික වශයෙන් දැන ගත යුතු ධර්ම ටිකක් තියෙනවා. ඒ ටික නැවත සිහිගන්වා ගත යුතුයි. අපි සැමදෙනාටම පරමාර්ථ ධර්මයන්ගේ තිබෙන්නාවූ ස්වභාවය පරමාර්ථ ධර්මයන්ගේ තිබෙන සවරූපය වෙනවෙනම පැහැදිලිව පිළිවෙල දැන ගන්න ඕන. ඒවා දන්නේ නැතුව මේකට බැස්සට පස්සේ අතරමං වෙනවා කියන එකයි මම මේ කරුණාවෙන් මතක් කරන්නේ. අනිත් එක තමයි ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24 ත් අපි දැන ගන්න ඕන. ඒවගේම ඒවා බෙදී යන ක්‍රම, ප්‍රත්‍යය

ශක්ති ආදියත් දැන ගන්න ඕන. ඊට පස්සේ තව එකක් තියෙනවා, ඒවායේ සමායෝගය. ඒකත් අපි දැන ගන්න ඕන.

මම මීට ඉස්සෙල්ල කිව්වා පටිඨානය කියල කියන්නේ මොකක්ද ඒවගේම ප්‍රත්‍යය කියල කියන්නේ මොකක්දැයි කියල. ප්‍රත්‍යය කියල කියන්නේ උපකාරක ධර්ම කියන එක. උපකාරවීම් වශයෙන් පවතින ධර්ම 24 ක් ගැන කිව්වා. මේකට පාර කපා ගැනීම වශයෙන් කෙටියෙන් මම තව කරුණු 3 ක් විතරක් සිහිපත් කරනවා. ඒකට අදාල වන තව තියෙනවනම් දෙයක් කෙටියෙන් මතක් කරනවා. ඒ තමයි, ප්‍රත්‍යය කියල කියන්නේ උපකාර වන ධර්මය. යමකට උපකාර වන ධර්මයට කියනවා ප්‍රත්‍යය කියල. මේ ලෝකයා භාවිතා කරනවා ‘ප්‍රත්‍යය සහ හේතු’ වෙන අදහසකින්. උදාහරණ - ‘මට මේක කරගන්න මේ මේ දේවල් හේතු ප්‍රත්‍යය උනා’ ‘මෙයා ප්‍රත්‍යය උනා’ ‘මෙයා උපකාර උනා’ ‘මෙයා හේතු උනා’ යනුවෙන් ලෝකයේ ව්‍යවහාර භාෂාවේ අපි කථාකරන විදියක් තියෙනවා. හැබැයි මේ ප්‍රත්‍යය ගැන කථා කරන කොට ඒකම නෙමෙයි අපි ඉදිරිපත් කර ගන්නේ. ඒ ලෝකයේ ව්‍යවහාර කරන හැටියට නෙමෙයි මේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම ගලපන්නේ. ඊට වඩා සියුම්ව කියාපු විශේෂිත කරුණු අල්ලගෙන තමයි කථා කරන්නේ.

එතකොට ප්‍රත්‍යය කියල කියන්නේ යම් කිසි දේකට උපකාරවන්නාවූ උපකාර කරන්න පුළුවන් වන ධර්මයට. එතකොට ප්‍රත්‍යය වල තිබෙනවා මෙහෙම එකක්. මේක හොඳට මතක තියාගන්න. යම් කිසිදෙයක් උපදින්නට, යම් කිසිදෙයක් ඇතිවෙන්නට, හටගන්න උපකාර වෙන්නාවූ දෙයට ප්‍රත්‍යය කියල කියනවා. ඉපදුනාවූ දෙයක්, හටගෙන තිබෙන්නාවූ දෙයක් පවතින්නට උදව්වන, උපකාර වන ගතියට ප්‍රත්‍යය ධර්මය කියල කියනව. යම් කිසි දෙයක් හටගෙන ඒ වර්ගයේම දේවල් ඉස්සරහට පරපුරක් හැටියට ජේලියක් හැටියට පරම්පරාවක් හැටියට පවත්වාගෙන යන්නට හේතුවන උපකාරවන දෙයට කියනවා ප්‍රත්‍යය ධර්මය කියල. මේ ලෝකේ ප්‍රත්‍යයකින් හටගත්තේ නැති කිසිම දෙයක් නෑ. අපි මේ කථාව කරන කොට සිහිගන්වා ගන්න ඕන සිහියේ තියා ගන්න ඕන ලෝකයේ කිසිම දෙයක් එක හේතුවකින් හටගත්ත දෙයක් නොවෙයි කියන එක. ගොඩාක් හේතු ඇතුව තමයි හටගෙන තියෙන්නේ. මේකේ කරුණු තුනක් අපි කියනවයි කියල කිව්වා ඒ තමයි ‘ප්‍රත්‍යය ධර්මය’, ඒවාගේම ‘ප්‍රත්‍යය උපන්න ධර්මය’, අනිත් එක ‘පච්චනික ධර්මය’. ධර්ම තුනක් තියෙනවා, ඒ තමයි ප්‍රත්‍යය ධර්මය, ප්‍රත්‍යය උපන්නය, ප්‍රත්‍යයනීකය. ඒක තේරුම්ගන්න මේ විදියට - ප්‍රත්‍යය කියල කියන්නේ එකක්, ප්‍රත්‍යය උපන්නය කියල කියන්නේ එකක්, ප්‍රත්‍යයනීකය

කියල කියන්නේ එකක්. පාලියෙන් කියන්නේ ‘පව්වය’ ‘පව්වය උප්පන්නය’, ‘පව්වනීකය’.

ප්‍රත්‍යය කියල කියන්නේ යම් කිසිදේකට උදව්වන උපකාරවන දේ. අනෙක් එක ප්‍රත්‍යය උප්පන්නය කියල කියන්නේ යම් කිසි උපකාරයක් ලබාගෙන හටගෙන මතු වෙලා ඉපදිව්ව දේ. උපකාරවෙන්නාවූ දේට ප්‍රත්‍යය කියල කියනවා - උපකාරය ලබාගෙන මතු වෙලා ඇතිවෙලා පහළ වෙලා තිබෙන දේට කියනවා ප්‍රත්‍යය උපන්නය කියල. අනිත් එක තමයි ප්‍රත්‍යයනීකය. ප්‍රත්‍යයනීකය කියල කියන්නේ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් තිබුනාට ඒවා හේත්තු වෙලා හටගන්නේ නැති ඒවා. ආන්න ඒකට කියනවා ප්‍රත්‍යයනීක ධර්ම කියල. ඔය විදියට තුනක් තිබෙනවා. ප්‍රත්‍යය, ප්‍රත්‍යයයෙන් හට ගත්ත දෙය, ප්‍රත්‍යය වෙලා හටගන්නේ නැති දේවල්.

ඒකට මේ විදියට උදාහරණයක් කියන්න පුළුවන්. පිටි වලට වතුර දැම්මම එකතු වෙනවා. මැටි වලට වතුර දැම්මම එකතු වෙනවා. මොනවා හරි කුඩකට වතුර දැම්මට පස්සේ ඒක එකතු වෙන ගතියක් තිබෙනවා. දැන් පස් කැට ටිකක් තිබෙනවා ඒ පස් කැට ටිකට වතුර දැම්මයින් පස්සේ ඒක දියවෙලා යනවා. එතකොට පිටිවලට වතුර දැම්මයින් පස්සේ ඒවා දියවෙලා යනවා. සීනි වලට වතුර දැම්මහම ඒක දියවෙලා නැතිවෙලා යනවා. එතකොට වතුරේ තිබෙනවා අනිත් එකකට හේතු වෙලා ඒක දිය කර හරින මුදා හරින ගලවන දියාරු කරන ගතිය. එතකොට මේ වතුර ප්‍රත්‍යය වගේ. අර දියාරු වෙලා යන දේවල් ප්‍රත්‍යය උප්පන්නය වගේ. මේ වතුර අපි ගල් ගොඩකට දැම්මම ඒ ගල් ගොඩ අර පිටි වගේ එකතු වෙන්නේත් නෑ. ඒවගේම ගල් ගොඩ දියාරු වෙලා යන්නේත් නෑ. ගල් කැට ගොඩක් අර ගන්නවා, ඒ ගල් කැට වලට අපි වතුර දානවා. වතුර දැම්මයින් පස්සේ අර පස් දිය වෙනවා වගේ මැටි දියවෙලා යනවා වගේ ඒව දියවෙන්නේත් නෑ. වෙන් වෙන්වේත් නෑ. අන්න එහෙම ගති ස්වභාවයක් තිබෙනවා. පව්වනීකය කියල කියන්නේ ඔන්න ඔයවගේ දෙයක්. ප්‍රත්‍යය, ප්‍රත්‍යය උප්පන්නය, ප්‍රත්‍යයනීකය. ප්‍රත්‍යයනීකය කියල කියන්නේ හේතුව තිබුනාට - අර වතුර තිබුනාට ගල් ඒවගෙන් දියවෙන්නේ නැතුව වගේ, වතුර දැම්මට ගල් එකතු වෙන්නේ නැතුව වගේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම තිබුනට ඒවගෙන් හට ගන්නේ නැති දේවල් වලට කියනවා ප්‍රත්‍යනීක ධර්ම කියල.

ඊළඟට තව කරුණු ටිකක් අපේ හිතේ තියෙන්න ඕන. ඒ තමයි සිත කියන එක චෛතසික ධර්ම කියන එක සහ රූප කියන දේවල්. මම ගොඩවල් 5ක් කියල දුන්නා. චිත්ත චෛතසික රූප නිර්වාණ ප්‍රඥප්ති කියල. මේකෙන් චිත්ත චෛතසික රූප කියන ධර්ම ගොඩවල් තුන පරමාර්ථ ධර්ම හැටියට ප්‍රත්‍යය

ධම්මයන්ගෙන් හට ගන්න දේවල්. ඒ කියන්නේ හිත හටගන්න ප්‍රත්‍යය ඕනෑ. වෛතසික ධර්ම හටගන්න ප්‍රත්‍යය ධර්ම ඕනෑ. රූපය හට ගන්න ප්‍රත්‍යය ධර්ම ඕනෑ. හැබැයි නිර්වාණ ධාතුව ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්ගෙන් හට ගන්න එකක් නොවෙයි. ප්‍රඥප්තිය කියන එකක් ඔය ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්ගෙන් හට ගන්න එකක් නොවෙයි. ඒක නිසා නිර්වාණය සහ ප්‍රඥප්තිය වෙනම බෙදී යනවා. විත්ත වෛතසික ධර්ම ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්ගෙන් හටගන්න දේවල් හැටියට බෙදී යනවා. ඒවා වෙන් කරලා කලා කරනවා.

යම් කිසි දේක පිට පැත්තේ තිබෙන්නාවූ ගුණයයි ඒකේ අභ්‍යන්තරයේ තිබෙන්නාවූ ගුණයයි කියන දෙය හරිම වෙනස්. හරියට කියනවනම් බෙහෙත වගෙයි. බෙහෙත් කරලක් හරි වතුරක් හරි කසායක් හරි තිබුනම ඒ බෙහෙත කියල අපි නම් කරනවා. ‘කසාය - බෙහෙත’ ‘පෙත්තක් - බෙහෙත’ නමුත් ඒ බෙහෙත ඇතුලේ තිබෙනවා එක්තරා ගුණ විශේෂයක්. ඒක අර බෙහෙත් වතුරේ හරි පෙත්තේ හරි ‘යට’ තිබෙන එකක්. ඒකෙන් තමයි ලෙඩේ සනීප වෙන්නේ. ලෙඩේ ඇරෙන්නේ. ඒ නිසා මේ බෙහෙත් වතුරක, දියරයක තිබෙන්නාවූ ඒ ඖෂධදිය ගතිය වගේ තමයි ප්‍රත්‍යය ශක්තිය කියන එක. අර බෙහෙත වගේ තමයි ප්‍රත්‍යය කියන එක. ධර්මයක් තිබෙනවා ඒ ධර්ම ඇතුලේ ශක්තියක් තිබෙනවා. ඒ ශක්තියේ තමයි බලය තියෙන්නේ. යම් කිසි උපකාරක ධර්මයක් තිබෙනවා ඒ උපකාරක ධර්මය ඇතුලේ උපකාර වෙන්න පුළුවන් විදියේ උපකාරක ධර්ම ශක්තියක් තිබෙනවා. උපකාරක ධර්මයයි උපකාර වන ධර්ම ශක්තියයි එක තැන තියෙන දෙකක්. බෙහෙතයි බෙහෙතේ ගුණයයි කියන එක එකතැන තිබෙන ධර්මයා දෙකක්. අපි වෙද මහත්තයෙක් ගාවට හරි pharmacy එහෙකට කොහෙට හරි ගිහිල්ල ලබා ගන්නේ බෙහෙත්. හැබැයි ඒ බෙහෙත ඇතුලේ ශක්තියක් තිබෙනවා. අපි ශක්තිය නොමෙයි ඉල්ලන්නේ. අපි ඉල්ලන්නේ බෙහෙත්. බෙහෙත් ඉල්ලුවහම බෙහෙත ඇතුලේ ශක්තියක් තිබෙනවා. ඒක නිසා ‘උපකාරක ධර්මයයි’ ‘උපකාරක ධර්ම ශක්තියයි’ කියල කියන්නේ දෙකක්. මේ විදියට ප්‍රත්‍යය සහ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය කියන එක අපි අවබෝධ කර ගන්න ඕන.

තව එකක් තියෙනවා. මේකත් මීට ඉස්සෙල්ලා මතක් කරලා තිබෙනවා. අපි ගිනිකුරක් පත්තු කරහම ඒ ගිනිකුරේ දැවෙනවා දැල්ලක්. ගිනිකුරේ ගිනි දැල්ලක් හටගන්නවා. ඒ ගිනි දැල්ල පාටයි. ඒ ගිනි දැල්ල කහ පාටයි අයින දම් පාටයි. ඒ ගිනි දැල්ලේ පාට එකක් නමුත් එකේ ඇතුලේ තිබෙනවා දවන ශක්තියක්. අන්න ඒ වගේ. ගින්දර දැවී දැවී යනවා දැල්ල ඇතුලේ පත්තුවන ගතිය තිබෙනවා. මේ දවන පුවුවන ගතියයි ගිනි දැල්ලයි කියන්නේ දෙකක්. ඒ වගේ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ඇතුලේ ප්‍රත්‍යය ශක්තියක් තිබෙනවා. ඒ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය

තමයි අනෙක් එකකට උපකාර වෙන්නේ. ඒ නිසා ඒ කරුණු ටිකක් අපි දැන ගන්න ඕනෑ ක්‍රමානුකූලව.

අපි කිව්වා ගියපාර ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24ක් තියෙනවා කියල. මේ පටිඨාන ය ගැන කලා කරන්න තිබෙනවා අපි දැන ගත යුතු දේ. සිත් දැන ගන්න ඕනෑ. වෛතසික දැන ගන්න ඕනෑ. රූප දැන ගන්න ඕනෑ. නිර්වාණය දැන ගන්න ඕනෑ. ප්‍රඥප්තිය දැන ගන්න ඕනෑ. ඊළඟට ධම්මසංගනී ප්‍රකරණයේ තිබෙනවා ‘තික මාතිකාව’ කියල එකක්. ඒ කියන්නේ සියලුම ධර්මයන් ගොඩවල් තුනකට කඩාපු කොටස් කරලා විස්තර කරන්නාවූ ‘තුනේ’ ‘තුනේ’ මාතිකා තිබෙනවා 22. ඒ තික මාතිකා ටිකක් දැන ගන්න ඕනෑ. ඊළඟට ධම්මසංගනී ප්‍රකරණයේම තිබෙනවා මාතෘකා දෙක දෙක අරගෙන කලා කරපු විස්තර කරපු පද තිබෙනවා 100. ඒ ටිකක් දැන ගන්න ඕන. ඊළඟට තිබෙනවා ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24 ක්. ඒ ප්‍රත්‍යය ධර්ම ටික දැන ගන්න ඕන. මූල කාරණයක් හැටියට, මූල හේතුවක් හැටියට ‘හේතු ප්‍රත්‍යය’ වශයෙන් උපකාරවන ධර්මය. අරමුණු වීම් වශයෙන් ‘අරමුණක් හැටියට’ උපකාර වෙන ධර්මය. ඒ වගේම විත්ත වෛතසික ධර්මයන් එකට ගිහිල්ල ක්‍රියාත්මක වීමේදී ප්‍රධානත්වය දරාගෙන ‘අධිපති භාවයෙන්’ උපකාර වෙන්නාවූ ධර්ම. ඊළඟට හිතක් පහළ වෙනකොට ඒ හිතට මේ දැන් තිබෙන්නාවූ හිත ඊළඟ හිතට උපකාරවෙනවා - දෙමව්පියෝ නිසා දරුවෝ, ඒ දරුවෝ නිසා තව දරුවෝ - ඒ විදියට මේ දැනට තිබෙන හිත නිසා තව හිතක්, ඒ හිත නිසා තව හිතක්, ඒ හිත නිසා තව හිතක් ඒ විදියට උපකාර වෙන ඉස්සර වෙලා ඉස්සරවෙලා ඇති වෙලා තිබෙන්නාවූ හිත් පසු පසු හිත් වලට උදව් වෙන උපකාර වෙන ගතිය තේරුම් ගන්න ඕනෑ. ඒ උපකාර වීමේදී වෙන එහෙකට එන්න ඉඩ නොදී ගැලපෙන්නාවූ හිතක්ම පහළ වෙන්ට උපකාර වෙන්නාවූ ගතිය තිබෙන්නට ඕන ‘සමනන්තර ප්‍රත්‍ය’. ඊළඟට එකට පහළ වීම් වශයෙන් පහළ වන්නාවූ ‘සහජාත උපකාරක’ ධර්මය. එකට ඉපදිලා ඔවුනොවුන්ට උදව් උපකාර කරගන්නාවූ ‘අන්තෝත්‍ය උපකාරවීම්’ ප්‍රත්‍යය ධර්මය. ඒවගේම විශේෂයෙන්ම යම් කිසි ධර්මයක් හට ගන්න කොට ඒකට භූමියක් වශයෙන් ඉදිරිපත් වන ‘නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධර්මය’. ඊළඟට භූමිය වූනත් විශේෂ භූමියක් බවට පත්වෙන ‘උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධර්මය’. ඊළඟට තියෙනවා ඉස්සරවෙලා හටගත්ත දේවල් පස්සේ එකට උපකාර වන උපකාරක ස්වභාවය. සමහර ඒවා තියෙනවා පස්සේ පහළ වෙලා ඉස්සර වෙලා හටගත්තු දේවල් වලට උදව් උපකාරවෙන ගතිය. අනිත් එක තමයි එක දෙයක් පහළ උනායින් පස්සේ පසු පසු පහළ වෙන්නාවූ දේවල් වලට පහළ වීමට හරියට ලේසි ගතියක් ඇතිකරන ‘ආසේවන උපකාරක’ ධර්මය. ඊළඟට තියෙනවා අවස්ථා හේදයක් ඇතුළු එනම්, මෙතැන ශක්තියක් හැදූනොත් එහෙම ඒ ශක්තියෙන් ගොඩ නැගිව්ව දේ තවත් තැනකදී තවත් වෙනම ශක්තියක් හැටියට අවස්ථා

හේදයකින් වෙන් වෙලා උපකාර වෙනවා නැවත එකක් හට ගන්න. ඒකට කියනවා ‘කර්ම වශයෙන්’ උපකාර වෙන ධර්මය කියලා. කර්මයක් ඇති උනායෙන් පස්සේ ඒකෙ ප්‍රතිඵලයක් ඇති වෙනවා. ඒකට කියනවා ‘විපාක වශයෙන්’ උපකාර වන ධර්මය කියලා. ඒවගේම තමයි දෙයක් හට ගන්නත් පවතින්නත් ‘ආහාර වශයෙන්’ උපකාර වෙන ධර්මය. ඒ පහළ වීමේදී ප්‍රධානත්වය අරගෙන ‘ඉන්ද්‍රිය වශයෙන්’ උපකාර වන්නාවූ ධර්මය. ඊළඟට තියෙනව ධ්‍යාන ධර්ම හැටියට ‘ධ්‍යානයකදී උපකාර වන්නාවූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය’. ඊළඟට තියෙනවා හොඳ පැත්තට හෝ නරක පැත්තට පාර කපල දෙන්නාවූ ‘මාර්ග උපකාරක’ ධර්මය. ඊළඟට තියෙනව ‘සම්ප්‍රයුක්ත භාවයෙන්’ උපකාර වෙන ධර්මය. යමක් පහළවෙලා ‘අයිත් වීම වශයෙන්’ වන උපකාරක ධර්මය. ‘තියෙන බැවින්’ උපකාර වන ධර්මය. ‘නැතිවීමෙන්’ උපකාර වන ධර්මය. ‘අයිත් නොවීමෙන්’ උපකාර වන ධර්මය කියලා ධර්ම 24 ක් තියෙනවා. ඒ ධර්ම 24 අපි දැනගෙන තියෙන්නට ඕන.

ඇත්ත වශයෙන්ම ප්‍රත්‍යය ධර්ම කලාව තියෙන්නේ මේ 24. හේතු ප්‍රත්‍ය, ආරම්භණ ප්‍රත්‍ය, අධිපති ප්‍රත්‍ය, අනන්තර, සමනන්තර, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිශ්‍රය, උපනිශ්‍රය, පුරේජාත, පච්ඡා ජාත, ආසේවන, කම්ම, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාන, මග්ග, සම්ප්‍රයුක්ත, විජ්ජයුක්ත, අකථී, නකථී, විගත, අවිගත යන 24 තමයි ඇත්තටම ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් කලා කරන්න තියෙන මාතෘකා. පටිඨානසේ ඔය ටික තමයි කියවෙන්නේ. හැබැයි මේකට බැස්සහම අරව නැතුව - සිත් දැනගන්නේ නැතුව වෛතසික දැන ගන්නේ නැතුව රූප දැනගන්නේ නැතුව නිවන දැනගන්නේ නැතුව ප්‍රඥප්තිය දැන ගන්නේ නැතුව තික මාතිකාව හඳුනා ගන්නේ නැතුව දුක මාතිකා ස්වභාව ධර්මයන් දැන ගන්නේ නැතුව, ඊළඟට ඒවාගේ තිබෙන්නාවූ ස්වරූප දැන ගන්නේ නැතුව මේ 24 කලා කරන්නට අමාරුයි. අනිත් එක තමයි විත්ත වීථි දැනගෙන තියෙන්න ඕන. අපේ සමහර පින්වතුන්ට විත්ත වීථි පිළිබඳව වෛතසික ධර්ම පිළිබඳව හොඳ අවබෝධයක් තියෙනවා. සමහර කෙනෙකුට ටිකක් එකේ අඩු පාඩු ගතිය තිබෙනවා. ඒක නිසා මීට පෙර දේශනා කරපු දේශනාවල් අහල ඒවා තුලින් තමන්ගේ ඒ අවබෝධය තව ටිකක් හොඳට හදා ගන්නට කියලා අපි කරුණාවෙන් මතක් කරනවා.

මෙතන ඉඳල අපි සාකච්ඡා කරමු. මේ පින්වතුන්ට අපි කියපු කරුණු සම්බන්ධයෙන් මොනවා හරි තියෙනවා නම් නම් ඉදිරිපත් කරන්න. ඒකට අවස්ථාව තියෙනවා. තෙරුවන් සරණයි!

ප්‍රශ්නය - අවසරයි සවාමීන් වහන්ස ඔබ වහන්සේ පැහැදිලි කර දුන් විදියට අද කලා කරපු දේවලින් පොඩි ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා ස්වාමීන්වහන්ස. ඔබවහන්සේ සඳහන් කලා නිර්වාණ ධාතුවත් ප්‍රඥප්තියත් ප්‍රත්‍යය නිසා හට ගන්නේ නෑ කියල. එතකොට ඒ දෙක අපිට ප්‍රත්‍යයනීක කියල ගන්න පුලුවන්ද ස්වාමීන්වහන්ස, අවසරයි.

පිළිතුර - ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24 න් සමහර ඒවා යටතේ ප්‍රත්‍යයනීක වෙනවා. එහෙමයි හිතන්න තියෙන්නේ. හැමඑකේම නෙමෙයි සමහර දේවල් වලදී ප්‍රත්‍යයනීක වෙනවා. ඒක හරි.

එතකොට ස්වාමීන්වහන්ස ප්‍රත්‍යයනීක ධර්ම කියන්නේ එක එක ප්‍රත්‍යය වලට සාපේක්ෂව කියන එක -

ස්වාමීන්වහන්සේ - එක එක ප්‍රත්‍යය වලට සාපේක්ෂව. දැන් අපි හිතමු ‘හේතු ප්‍රත්‍යය’ කියල. ‘හේතු ප්‍රත්‍යය’ දිහා බැලුවයින් පස්සේ හේතුවකින් හට ගන්න, අපි හිතමු දැන් 24 ක් තියෙනවනේ ප්‍රත්‍යය - ඒ ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24 රෙ යනකොට මුලින් ගමු ‘හේතු ප්‍රත්‍යය’. ‘හේතු ප්‍රත්‍යය’ වශයෙන් ගත්තට පස්සේ නිවන කියන එක ‘හේතුවෙන්’ හට ගන්නා වූ දෙයක් නෙවෙයිනේ. දැන් වෛතසික ධර්ම තියෙනවා හේතුවෙන් හටගන්න, හේතු ධර්ම තියෙනවා හේතුවෙන් හට ගන්න, රූප ධර්ම තිබෙනවා හේතුවෙන් හට ගන්න එතකොට ඒ ධර්ම යටතේ කලා කරනකොට නිවන හේතුවෙන් හට ගන්න එකක් නෙවෙයි, ප්‍රඥප්තියත් හේතුවෙන් හට ගන්න දෙයක් නෙවෙයි. ආත්ත ඒක නිසා ඒ මාතෘකාව යටතේ කලා කරන කොට ඒක අයිත්වෙනවා. ඒවගේ තවත් තැන් තැන් වල තිබෙනවා හේතු ප්‍රත්‍යය යටතේ කලා කරන කොට අයිත් වෙන ඒවා. තෙරුවන් සරණයි !

බොහොම පිං ස්වාමීන්වහන්ස තෙරුවන් සරණයි!

තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන්වහන්ස අපි දැන් මේ ‘හේතු’ කියන පළවෙනි එක ගත්තහම සාමාන්‍යයෙන් අපි කලා කරන හේතුව කියන අර්ථයෙන් නෙමෙයි මේ අභිධර්මය තුලදී ‘හේතු’ කියල කලා කරන්නේ ලෝභ, දේවේශ, මෝහ, අලෝභ, අද්වේශ, අමෝහ යන වෛතසික 6 කියන එක අපි මතක තියා ගන්න වෙනවා නේද ස්වාමීන්වහන්ස. තෙරුවන් සරණයි!

ස්වාමීන්වහන්සේ - අනිච්චයෙන්ම එහෙම හිතේ තියා ගන්න වෙනවා. මේ කලාවට එතකොට පටිඨානය ගැන කලා කිරීමේදී ‘හේතු’ කියන ප්‍රත්‍යය ගැන

කලා කරන කොටනම් අර ලෝකයේ කලා කරපු හේතු කලා ඊළඟට අපි එදිනෙදා ජීවිතයේ කලා කරපු පාවිච්චි කරපු හේතු කලා අපි office එකේදී අපේ ගමේදී රටේදී කලා කරපු ඒවා මේකට ගැලපෙන්නේ නෑ. ඒවා ලෝක ව්‍යවහාරය හැටියට හේතු කියන වචනය අපි අපේ ප්‍රයෝජනය සඳහා යොදා ගත්තු දේවල්. මේක වෙනම මාතෘකාවක්. පටිඨානයේදී ‘හේතු’ කියන වචනය යම්කිසි තැනක ඇහුනොත් ඒ කියන්නේ ධර්ම කරුණු 6 ක්. ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්ම තිබෙනවනේ, ප්‍රත්‍යයයෙන් හට ගත්ත ධර්ම, ඒවා හටගැනීම සඳහා මූලික කාරණයක් හැටියට මූලික හේතුවක් හැටියට ප්‍රධානත්වයෙන් මූල භාවයෙන් හේතුවන ජාතියක් තියෙනවා. ඒව 6 ක් තියෙනවා. ඒ හයට තමයි ‘හේතු’ කියන වචනය දාල තියෙන්නේ. ඒ තමයි ‘ලෝභ හේතුව’ ‘දෝස හේතුව’ ‘මෝහ හේතුව’ ‘අලෝභ හේතුව’ ‘අදෝස හේතුව’ ‘අමෝහ හේතුව’ යන ධර්ම 6 . මේ තමයි ‘හේතු’.

ඒක නිසා මූල භාවයෙන් ප්‍රධාන මූල භාවයෙන් මූල කාරණයක් හැටියට උදව් වෙන හේතු වන මේ කරුණු ටික මතක තියෙන්න ඕන. ඒක විශේෂයි. තෙරුවන් සරණයි!

ස්වාමීන්වහන්ස අවසරයි මට තව පොඩි ප්‍රශ්නයක් අහන්න තියෙනවා. සමහරවිට ඔබ වහන්සේ කලින් සඳහන් කරාද දන්නේ නැහැ. ස්වාමීන්වහන්ස දැන් මේ පටිඨානය ගැන කලා කරන තැන සඳහන් වෙනවා ‘අනන්ත නය සමන්ත පටිඨානය’ කියල. දැන් ඔබ වහන්සේ සඳහන් කලා අපිට මේ අවස්ථාවේ ඉගෙන ගන්න තියෙන්නේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24 ක් කියල. එතකොට ස්වාමීන් වහන්ස මේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24 ට අමතරව තවත් තලාගතයන් වහන්සේ අවබෝධ කරගත්ත ප්‍රත්‍යය ධර්ම තියෙනවද නැත්නම් මේ ප්‍රත්‍යය 24 අනෙකුත් ප්‍රත්‍යය ධර්ම වලින් ප්‍රධාන වශයෙන් අපිට ඉගෙන ගන්න තියෙන ධර්ම කොට්ඨාශයක් පමණක්ද ස්වාමීන් වහන්ස. අවසරයි

ස්වාමීන්වහන්සේ - මේක තියෙන්නේ, මූලික වශයෙන් දේශනාකරලා තියෙන ප්‍රත්‍යය ධර්ම ප්‍රත්‍යය ධර්ම හැටියට හඳුනාගෙන දේශනා කර තිබෙන්නාවූ 24 ක් තියෙනවා. ඒ 24 එක එක තාලෙට ගිහිල්ල හැඩ ගැන්විලා බල ගැන්විලා වැඩ කරන වැඩ කිරිලි අනන්තයි. දැන් මේ මුහුදේ වතුර තියෙනවනේ. ඔය මුහුදේ වතුර ටික අපි ගත්තොත් එහෙම ඒ වතුරමනේ. ඒ වතුර වලින් හැදෙන රළ අනන්තයි. ආන්න ඒ වගේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24 මෙහෙම උනාට මේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24 කෙටි කරලා කිව්වට මේකට අන්තර්ගත වෙලා තිබෙන විත්ත වෛතසික රූප ඕව එකතු වෙලා එහෙට මෙහෙට රැලි වශයෙන් හැදිලා ඊට පස්සේ කර්ම වශයෙන් හැදිලා ධ්‍යාන වශයෙන් හැදිලා ලෝක වශයෙන් ඕව හැදෙන හැදිලි කෙලවරක් නෑ. ඒවා set වන තාලේ. කෙලවරක් නෑ. දැන් බලන්න අපි වතුර

වලින් නිෂ්පාදන හදනවනේ. මූලික වතුරනේ තියෙනේ. දැන් මේ මූලික වතුර වලින් කෙරෙන වැඩයි හැදෙන දේවලයි හිතල බලන්න. කෙරෙන වැඩ සහ හදන දේවලයි කොච්චරක් තියෙනවද ? වතුර මිනිස්සු බොනවා - පිපාසය සංසිද්වනව - මිනිස්සු නානවා - පිරිසිදු කරනවා - කුඹුරු හදනවා. ඒවගේම ගොයම් හදනවා - පැලවලට දානවා - වාහන හෝදනවා. ඒවගේම ගංඟාවල ගලාගෙන යනව ගංවතුර හැදෙනවා. ඒවගේම වැස්ස වගයෙන් අපිට ඒව ලැබෙනවා. ඒ වගේම බීම ජාති ගත්තොත් එහෙම මොන වගේ දේවල් හදනවද මේ වතුරනේ. ඒවගේ මූලික ධර්මය එකක් උනාට ඒවා වැඩ කරන වැඩකිරිලි ඒවා සංයෝග වන තාල සංයෝග වන විදි සංයෝග වන ආකාර බැලුවයිත් පස්සේ ඒවා එකින් එකට ප්‍රත්‍යය වන උපකාරවන විදිය අනන්තයි. ඒක නිසා ඒ සංයෝග වෙලා යන විදිය අනන්තයි. මූලික වගයෙන් මේ 24 තියෙනව. ඔය විදියටයි ඔක තේරුම් ගන්න ඔන. ‘අනන්ත නය’ කියල කියන්නේ අනන්ත ප්‍රත්‍යය කියන එක නෙමෙයි. ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්ගෙන් හැදෙන අනන්ත නය කියන එකයි කියන්නේ. අනන්ත ක්‍රමයක්. තෙරුවන් සරණයි.

එහෙමයි ස්වාමීන්වහන්ස, එතකොට ඔබ වහන්සේ ගත්තු උදාහරණය අනුව වතුරෙන් නොයෙකුත් ක්‍රියා කරන කොට ස්වාමීන්වහන්ස ඒ ක්‍රියා වලදී වතුරේ තිබෙන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය වෙනස් නේද ස්වාමීන්වහන්ස. ඒ ක්‍රියාව අනුව ප්‍රත්‍යය ශක්තිය කෝටි ගානක් වෙන්නපුළුවන් වතුරේ තිබෙන.

ස්වාමීන්වහන්සේ - එහෙම හිතා ගන්න පුළුවන්

බොහොම පිං ස්වාමීන්වහන්ස

ප්‍රශ්නයක් - තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් අවසරයි, ස්වාමීන්වහන්ස ඔබ වහන්සේ දැන් ටිකකට ඉස්සෙල්ලා පැහැදිලි කරා ‘හේතු’ කියන වචනයේ තේරුම. ‘ලෝභ, දෝස මෝහ’ ‘අලෝභ, අදෝස අමෝහ’ කියල. ඒ ටිකට අහුවෙන්නේ නැති අව්‍යාකෘත ධර්ම ගැනත් කපා කරන්න පුළුවන් ද මේ විදියටම.

පිළිතුර - මට තේරෙනව මහත්තය කියන එක. අපි මෙහෙම ගත්තම සිත් තියනවා 89 ක්. 89 ක් සිත් තියෙනව. ඒ 89 යෙන් කරන්නෙම 89 ආකාර වූ අරමුණු දැන ගැනීමක්. 89 ආකාර වූ අරමුණු සම්බන්ධයෙන් හිත ක්‍රියාත්මක වීමක් තියෙන ධර්ම 89 ක් කියල හිතනවා. ඒ හිත් වල අඩු වැඩි වගයෙන් පහළ වෙන වෛතසික ධර්ම තිබෙනවා 52 ක්. ඒ ධර්මය 52 ක එකින් එකට වෙනස්. එකින් එකට වෙනස් ශක්ති තිබෙන කොට අර සිත් 89 හැඩ වැඩ වෙනස්.

වෛතසික ධර්මයන්ගේ හැඩ වැඩ වෙනස්. රූප ධර්ම තිබෙනවා 28 . නිර්වාණ ධාතුව තිබෙනවා. එතකොට මේ 170 අතර ප්‍රඥප්තියන් ඕකට එකතු කරොත් 172 වෙනවා. මේ ධර්මවල 172 කියන තැන ඔය හේතු ප්‍රත්‍යය ගත්තම හේතු වශයෙන් යම් කිසි දෙයක් හට ගන්න ප්‍රධානත්වය දරාගෙන උපකාරවන හේතු හැටියට කපාකරන ධර්ම තියෙන්නේ 6 ක් විතරයි. අනෙත් ඔක්කොම ‘හේතු’ ධර්ම නෙමෙයි. අව්‍යාකෘත කියල කියන්නේ කුසලත් නොවන අකුසලත් නොවන දේවල් කියන එකයි. ඒක නිසා මේ වචනය සුදුසු තැන පරෙස්සමෙන් පාවිච්චි කල යුතු වෙනවා. නමුත් මේක හොඳට හිතේ දරා ගන්න. ‘හේතු’ කියන වචනය පාවිච්චි කරන්නේ මෙතන යම් කිසි දෙයක් හැදෙන්නට මතුවෙන්නට උපදින්නට සහ ඉපදිවිච්ච දෙයක් තියෙන්නට සහ පරම්පරා වශයෙන් යන්ට මූල කාරණයක් මූල භාවයෙන් උපකාරවෙන හේතුවක් කියන එකයි. එවැනි ඒවා තියෙන්නේ 6 යි. අනිත් ඒවා - ඒවා නෙවෙයි. මේක හිතේ තියගත්තයින් පස්සේ අනිත් ටික තේරුම් ගන්න පුළුවන්. තෙරුවන් සරණයි !

බොහොම පිං ස්වාමීන්වහන්ස තෙරුවන් සරණයි!

ප්‍රශ්නය - තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන් වහන්ස බොහොම පිං අදත් මේ ගාමිහිරි පටියාන දේශනාව කියා දීපු එක ගැන. ඔබවහන්සේ කිව් ආකාරයට ධර්මසංගනී ප්‍රකරණයේ තික මාතිකා සහ දෙක වශයෙන් තිබෙන 100 ක් ඉගෙන ගැනීම අවශ්‍ය බව ඔබ වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා. ඒ සම්බන්ධව අපි වෙනම අධ්‍යයනයක් කිරීමට අවශ්‍ය වෙනවද කියන එක දැන ගැනීමට කැමතියි. තෙරුවන් සරණයි.

පිළිතුර - ඒ ප්‍රශ්නය අහපු එක බොහොම හොඳයි මහත්තය. අපි මාතෘකා තුනක් තුනක් වශයෙන් තියෙන ඒවා දැනගන්නට අවශ්‍ය වෙනවා. ඒ මාතෘකා දෙක වශයෙන් තිබෙන ධර්ම දැනගන්නට අවශ්‍ය වෙනවා. ඒකේ යම්තරම් දැනුමක් අපිට අවශ්‍යයි. ඒ නිසා ඒකට පෙළ ගස්සා ගැනීම වශයෙන් අපි මීට පෙර මේ වැඩ සටහන යටතේ ‘තික මාතිකාව’ ‘දුක මාතිකාව’ යටතේ ගොඩක් ධර්ම දේශනාවල් කරලා ඒ මාතෘකාවල් මම හිතන්නේ record වෙලා තියෙනවා. ඒවා අහන එක හොඳයි. අහල ඒ මාතිකා යටතේ තිබෙන බණ ඒ විස්තර කථන හොඳට අහල දැනුවත් වෙන්නට - ඒක වටිනවා. ඒක දැනගත යුතුයි මහත්තය. ඒ කියන්නේ - නැත්නම් එහෙම මේක අතර මැදට ගියාට පස්සේ පාවිච්චි වෙන වචන සහ ඒකට එක්කාසු කරන්නාවූ කැලි ගොඩ තියෙනවා. ඒ ටික දැනගත්තේ නැත්නම් එහෙම අලුතෙන් අලුතෙන් මේ 24 ගැන නිතර නිතර කියා කියා ඉන්නකොට නම් ප්‍රශ්නයක් වෙන්නේ නෑ, මැද්දාවට යන කොට ටිකක් වැඩේ බරපතලයි. ඒක නිසා ඒ ටික දැනගෙන තිබෙන කොට වෛතසික ධර්මයන්ගේ

විත්ත ධර්මයන්ගේ ක්‍රියා කාරිත්වය සහ ධර්ම ස්වභාව දැනගෙන තියෙන කොට බයක් වෙන්න දෙයක් නෑ. ඒක නිසා දැනගත යුතුයි. තෙරුවන් සරණයි!

තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන්වහන්ස බොහොම පිං.

ස්වාමීන්වහන්සේ - මේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම කලා කිරීමේදී තව එකක් මම මතක් කරන්නම්. දැන් අපි මේ දක්වා දැනගෙන තිබෙන්නේ - ස්කන්ධ වශයෙන් දැනගෙන තිබෙන්නේ - පටිච්චසමුප්පාද අංග වශයෙන් - ධාතු ස්වභාව වශයෙන් - කර්ම විපාක වශයෙන් අපිට ගොඩක් දැනගෙන පුරුද්ද තිබෙන්නේ ආත්මයෙන් ආත්මයට ජීවිතයෙන් ජීවිතයට එහෙමනේ. ඒවා ඉස්සෙල්ල ආත්මයේ කරපු කර්ම වශයෙන් මේ ආත්මයේ විපාක දෙන එක - ඉස්සෙල්ල ස්කන්ධ මේ ජීවිතයේ පංචස්කන්ධය වෙච්ච හැටි. ඉස්සෙල්ලා ජීවිතයේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්ම මේ ජීවිතයේ පටිච්චසමුප්පාදයෙන් හැදිවිච්ච ධර්ම වෙච්ච හැටි යනුවෙන් අවස්ථා ප්‍රභේද තියෙනවනේ. අවස්ථාව දුරයි. කර්ම හැදෙන අවස්ථාවයි ඒකේ විපාකය ප්‍රතිඵලය හැදෙන අවස්ථාවයි දුරයිනේ. එහෙම තමයි අපි ගොඩක් අහල තියෙන්නේ. හැබැයි මෙතනට ගියහම මේ කාරණයේදී දුර වශයෙනුත් සලකනවා ලඟ ඒ ඒ තැන පහළ වෙන්නාවු ඒක විත්තක්ෂණිකව පහළ වෙන දේවලුත් සලකනවා. මේ ඒක විත්තක්ෂණික ධර්ම වල තියෙන හැටි බලාගැනීම හරි සුක්ෂමයි සියුම්. ඒක හරියට කියනවනම් දැන් ඔය අලුත් අවුරුද්ද දවසට විශේෂිත දවස් වලට ඔය නගරයේ අහස් වෙඩි පත්තුකරනවා. ඔය Sydney Melbourne වගේ නගර වල අහස් වෙඩි පත්තුකරනවා. යම්කිසි වෙඩිල්ලක් අහසට ගිහිල්ල ඒක අහසේ පුපුරලා ලස්සනට ඒක නිකං තරු කැට වගේ පැතිරිච්ච ගතියක් ඇතිවෙනවා. ඒ පැතිරිච්ච ගතිය මලක් වගේ වෙනවා. එතනදී පිපිරීම මහ ගොඩයි. ආන්න ඒවගේ. ඒක එක වෙලාවකනේ සිද්ධ වෙන්නේ. ආන්න වගේ ධර්ම ගුණ පොකුරු පොකුරු හැදෙනව එක විත්තක්ෂණයක. ආන්න ඒ ධර්ම ගුණ පොකුරු අවස්ථා දෙකකදී එනම් එක අවස්ථාවකදී ඒක විත්තක්ෂණිකයි අනිත් එක එක පොකුරක් හැදුනට පස්සේ ඒක තවත් තැනක හැදෙන පොකුරකට උපකාර වෙනහැටිත් අපි දැනගන්න ඕන.

ප්‍රශ්ණයක් - අවසරයි ස්වාමීන්වහන්ස ඔබ වහන්සේ දේශනා කලා ‘හේතු ප්‍රත්‍යයයෙන්’ ඇතිවන ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්ම ඊළඟට ඔබ වහන්සේ නැවතත් ‘කර්මයෙන්’ ඇතිවන පව්වුපන්න ධර්ම ඊළඟ ආත්මයේ ඇතිවෙනවා කිව්වා. එතකොට එහෙමනම් ස්වාමීන්වහන්ස හේතුවෙන් ඇතිවන පව්වුපන්න ධර්මත් කර්මයෙන් ඇතිවෙන පව්වුපන්න ධර්මත් එකම ධර්ම වෙන්න පුලුවන්ද ස්වාමීන්

වහන්ස . ඒක පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරලා දෙන්න සවාමීන්වහන්ස. තෙරුවන් සරණයි.

පිළිතුර - නෑ ඒවා එකම ධර්ම වෙන්වෙන්නෑ. ‘කර්ම ප්‍රත්‍යය’ කියලා කියන්නේ වෙනමම මාතෘකාවක්. ‘භේතු ප්‍රත්‍යය’ කියලා කියන්නේ වෙනමම මාතෘකාවක්. භේතු භාවයෙන් ඉන්න භේතු භාවය කලා කරන කොට වෙනයි. කර්ම ප්‍රත්‍යය ගැන කලා කරන කොට වෙනයි. ඊළඟට ඒවා ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වෙන ආකාරය කලා කරන කොට වෙනයි. එනිසා ඒක දෙකක්. තෙරුවන් සරණයි.

ස්වාමීන්වහන්ස අවසරයි ඒ මම ඇහුවේ දැන් කර්මය රූප හැදෙන්න පුළුවන්වෙන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස අකුසල මූල සිත් වලින්. ඒවගේම කර්මයෙහුත් එහෙම කර්මය රූප හැදෙනවද සවාමීන්වහන්ස?

ස්වාමීන්වහන්සේ - හැදෙනවා, කර්මයෙන් හැදෙන ඒවාට කර්මය රූප කියනවා. සිතෙන් හැදෙන ඒවාට විත්තය රූප කියනවා. ඒක වෙනස්.

එහෙමයි සවාමීන් වහන්ස.

ප්‍රශ්නය - අවසරයි ස්වාමීන් වහන්ස, දැන් ඔබ වහන්සේ සඳහන් කරා විත්ත චෛතසික රූප කියන ඒවා ප්‍රත්‍යය භේතුවෙන් ඇතිවෙන ඒවා කියලා. දැන් විත්ත චෛතසික නම් පොඩ්ඩක් හිතා ගන්න පුළුවන් ‘භේතු’ ආරම්භණ ‘අධිපති’ වශයෙන් සම්බන්ධ වෙන හැටි. රූප සම්බන්ධ වෙන්වෙන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස එතකොට ඒක ප්‍රතිසන්ධියේදීද ප්‍රවෘති කාලයේදීද ඒ දෙකේමදීද, සුවිසි ප්‍රත්‍යය සම්බන්ධ වෙන්වෙන්නේ රූප වලට කියලා පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරලා දෙන්න ස්වාමීන්වහන්ස. තෙරුවන් සරණයි!

පිළිතුර - ඔක්කොම නෙමෙයි සමහර ඒවා විතරක්. දැන් සුවිසි ප්‍රත්‍යය ගත්තහම ඔය ප්‍රත්‍යය ධර්ම ඔක්කෝම එක පොදියටම වෙන්වෙන්නෑ. සමහර ඒවගේ තිබෙනවා අනිවාර්යයෙන්ම තැන් තැන් වල කරුණු ධර්ම හැටියට ඉදිරිපත් වෙන්නාවූ ප්‍රත්‍යය ධර්ම තිබෙනවා. සමහර ඒව එන්නේ නෑ. ඒක උදාහරණයක් හැටියට කියනවනම් ඇතිබවයි නැතිබවයි කියන දෙක එකට වෙන්වෙන්නෑනේ. දැන් යම් කිසි දෙයක් තිබෙනවා - තියෙන බව කියන එකයි, දෙයක් නෑ - නැති බව කියන එකයි එකට වෙන්වෙන්නෑ. සම්ප්‍රයුක්ත භාවය විප්‍රයුක්ත භාවය එකට වෙන්වෙන්නෑ. විගත අවිගත භාවය වෙන්වෙන්නෑ. පුරේජාත පච්චාජාත භාවයේ වෙනස් කම් තිබෙනවා. එතකොට ඔය රූප සම්බන්ධයෙන් බලන කොට සමහර

ඒවා තිබෙනවා කර්මජයි. සමහර ඒවා තිබෙනවා චිත්තජයි. හැබැයි සමහර අවස්ථාවලදී පමණක් රූපයට ඒවා බලපානවා. සමහර අවස්ථාවලදී රූපය ඒකෙන් බැහැර වෙනවා. ඒක ප්‍රත්‍යයනීය ධර්මයක් බවට පත්වෙනවා. මේක වැටහෙන්න ඇති කියල හිතනවා බලමු.

තේරුණා ස්වාමීන්වහන්ස ඒ කියන්නේ සුවිසි ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රතිවිරුද්ධ ධර්මා තියෙනවනේ අනන්තර සමනන්තර, විගත අවිගත, අතථි නත්ථි, එතකොට එයින් එකයි බලපාන්නේ කියල තමයි තේරුම්ගත්තේ.

ස්වාමීන්වහන්සේ - ඔව් ඒක හරි ඒ විදියට තමයි.

ස්වාමීන්වහන්ස එතන අර ‘අනන්තර’ ‘සමනන්තර’ කියන වචන දෙක පාවිච්චි උන නිසා අහන්නේ ඒ දෙක ඇත්තටම එකින් එකට පරස්පරම කියල ගන්නත් බෑ නේද ස්වාමීන්වහන්ස.

අනන්තර සමනන්තර ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් පිළිබඳව ඉස්සරත් සමහර ස්වාමීන්වහන්සේලාට මත හේද තිබිල තියෙනවා. ඒ දෙක එකක් කියල සමහරු කියල තියෙනවා. සමහරු කියනවා ඒ දෙක දෙකක් කියල. හේතුව සමහර ස්වාමීන්වහන්සේලා ඒ ගැන හොඳට හිත යොදවල මෙනෙහි කරලා ඒක දැනගෙන තිබෙනවා වෙනස මොකක්දැයි කියල, එහෙම දෙකක් කියල දේශනා කරන්න හේතුව.

දැන් ඒක මෙහෙමයි, අනන්තර සමනන්තර දැන ගැනීමේදී අනිවාර්යෙන්ම චිත්ත වීථි දැන ගත යුතුයි. චිත්ත වීථියක චිත්ත වීථි ක්‍රමය හොඳට දැනගෙන තිබෙන්නාවූ කෙනාට තමයි අනන්තර සමනන්තර තේරෙන්නේ. දැන් හිත පහළ උනාම පහළ වෙච්ච ඒ හිත නැතිවෙලා යනකොට නැතිවෙලා යන්නේ ඊළඟ හිතකට පහළ වෙන්ට අවස්ථාව සලසාගෙනයි. ආන්න ඒකට කියනවා අනන්තර ප්‍රත්‍යය කියල. දැන් මේ හිත තවත් එහෙකට පහළ වෙන්ට අතරක් නැතුව උදව් වෙනවා. ඒක අනන්තරයි.

සමනන්තරයි කියල කියන්නේ මේක නැතිවෙලා යනකොට ඊළඟ හිත ඒකට ගැලපෙන හිතක් වීමේ ගුණයට කියනවා සමනන්තරයි කියල.

දැන් අපි හිතමු යම් කිසි රටක එක අගමැතිවරයෙක් ඉන්නවා. ඒ අගමැතිවරයා එතැනින් අයිත්වෙනවා. එයාගේ තනතුරෙන් එයා අයිත් වෙනවා.

අයින්වෙනකොට ඒ අයින්වීම තව කෙනෙකුට අගමැති තනතුර ලබන්ට අවස්ථාව සලසා දීමක්. ඒකතමයි ස්වභාවය. එතකොට එයා අයින්වෙන්නේ අනිත් කෙනෙකුට ඒ අවස්ථාව සලසලා දීල. හැබැයි ඒ අයින් වෙන එක්කෙනා අයින්වෙන්නේ රටේ ඉන්න ඕනෑම මනුස්සයකුට, ඒ කියන්නේ රටේ ඉන්නවනේ ඕනෑතරම් මිනිස්සු හොඳ මිනිස්සු ඉන්නවා නරක මිනිස්සු ඉන්නවා ස්ත්‍රී පුරුෂ ඉන්නවා තරුණයෝ ඉන්නවා ළමයි ඉන්නවා ගොඩක් ඉන්නවනේ මිනිස්සු. නමුත් මේ කොච්චර අය හිටියත් ඊළඟ එක්කෙනා එතනට සුදුසු කෙනෙක් එන්න වැඩේ හදලයි යන්නේ. ආන්න ඒ වගේ තමයි අනන්තර සමන්තර ප්‍රත්‍යය දෙකේ වෙනස තේරුම් ගත යුතුවන්නේ. තේරුවන් සරණයි.

බොහොම පිං ස්වාමීන් වහන්ස. මට හිතන ස්වාමීන්වහන්ස මේ පිළිබඳව කලින් කරපු සාකච්ඡා වල සාරාංශ වශයෙන් අපි වෙනමම සාකච්ඡා කරලා අප පන්නරය ලබා ගත්තොත් හොඳයි කියලා.

ස්වාමීන්වහන්සේ - අනිවාර්යෙන්ම ඒක කෙරෙන්න ඕන මහත්තය, මම කරුණු හතරක් කියල දුන්න. කරුණු හතරක් මම නැවත සිහි ගැන්නුවා. ඒ වැඩේ සිද්ධ වෙනවා මහත්තය මේක ගෙනියන කොට. පරමාර්ථ ධර්මයන්ගේ වෙන වෙනම, වෙන වෙනම individual characteristics තියෙනව. ඒ කියන්නේ සෑම දේකටම තියෙනවා intrinsic quality එකක්. Intrinsic nature එකක් තියෙනවා. ඒකටම ආවේනික වෙච්ච ගුණයක් තියෙනව. සිත් වලත් එහෙමයි - වෛතසික වලත් එහෙමයි. දැන් බලන්න මේක මහත්තය කියපු හින්ද මම උලුප්පවල තියන්නේ, මේ පින්වතුන්ට හිතන්ට, වක්බු විඤ්ඤාණය කියල එකක් තියෙනවනේ. ඇයි ඕකට වක්බු විඤ්ඤාණය කියල කිව්වේ? ඕක කවදාවත් සෝත විඤ්ඤාණයක් වෙන්නේ නෑනේ. හේතුව වක්බු විඤ්ඤාණයට ඔය සද්ද දැන ගන්න බෑ. ඒ හැකියාව නෑ. ඒ දොරටුව ඒකට වැඩ කරන්නේ නෑ. ඒවගේම recording quality ය පින්තූර capture කරන ඒ camera එකේ නෑ. Camera එකේ තියෙන්නේ පින්තූර ගන්නාවූ ලක්ෂණය මිසක ශබ්ද ග්‍රහණය කරන එක නෙමෙයි. ඒනිසා ශබ්ද ග්‍රහණය කරන්නාවූ - වෙනමම ලක්ෂණයක් තිබෙන - හැකියාවක් තිබෙන - ශබ්ද විතරක් අල්ලන්න පුළුවන් ගති ස්වභාවයක් තියෙනව ඒකට කියනවා සෝත විඤ්ඤාණය කියල. ඊළඟට ස්පර්ශය කියල කථා කරායින් පස්සේ කාය විඤ්ඤාණයට ඊට හපන්. සම්පූර්ණම වෙනස් ගතියක්. ඉතින් විඤ්ඤාණ දහය ගත්තට පස්සේ සෝත විඤ්ඤාණයේ quality වෙනයි - සාන විඤ්ඤාණයේ quality වෙනයි - ජීවිහා විඤ්ඤාණයේ quality වෙනයි - කාය විඤ්ඤාණයේ quality වෙනයි. ඒවගේ අරමුණුත් වෙනයි. ඊට පස්සේ ඒක මනෝ විඤ්ඤාණයට යනකොට වෙනමම තැනි තලාවක්. ඒවගේ areas වෙනස්. හැසිරෙන හැසිරීම්

වෙනස්. ඒවගේම පංචදවාරා වජ්ජන සිත ගත්තයින් පස්සේ ඒක වක්ඛු වික්ඛුකාණය වගේ එකක් නෙමෙයි. එකේ qualities වෙනස්. ඊළඟට අපි හිතමු ලෝභ කරනවා කියල. ලෝභ කරන කොට ලෝභ හිතේ තිබෙන වැඩ කටයුත්ත වෙනස්. ලෝභ කරන කොට උපේක්ෂා සහගතව ලෝභ කිරීම වෙනස්. සෝමනස්ස සහගතව ලෝභ කිරීම වෙනස්. ඒක නිසා මේ හිත් වලටත් තියෙනවා අමුතු විදියේ වෙන වෙන ආකාර විශේෂ. ඔව පෙළගස්සල දැනගෙන තියෙන්න ඕන. හැම වෙලේම ප්‍රශ්න අහන්න ඕන ඇයි මේක දෙකක් වෙලා තියෙන්නේ කියල. ඇයි මේක මේ විදියට හිත් දෙකක් කරන්නට හේතුව ඇයි කියල. එතකොට තේරෙනවා intrinsic quality එක. පෞද්ගලික ලක්ෂණය ගුණ ස්වභාවය තේරෙනව. දැන් ධර්මා තුනක් තියෙනවනේ.

ධර්මා සමහර ඒවා තියෙනවා හරි සමානයි. ඒ සමාන වෙන්නේ ‘අධිමොක්ඛයයි’ ‘ග්‍රද්ධාවයි’ කියන දෙක ධර්මා දෙකක් හැබැයි සමාන ගති තියෙනවා. සමාන ගති තියෙනවා නම් ඇයි දෙකක් කරේ. ඇයි ඒක එකක් කරන්නේ නැතුව දෙකක් කරේ. තව තියෙනවා ‘මනසිකාරයයි’ ‘විතර්කයයි’ ‘සතියයි’. ලක්ෂණ වශයෙන් හරි සමානයි. එහෙනම් එකක් වෙන්න එපැයි. එක්කෝ සතිය නම් සතිය, මනසිකාරය නම් මනසිකාරය, විතර්කය නම් විතර්කය. ඇයි ඕක තුනක් උනේ. මනසිකාරය යයි විතර්ක යයි සතියයි. මේ තුන තුනක් වෙලා තියෙන්නේ ලක්ෂණ තුනක් හින්දයි. මොකක් හරි පොඩි වෙනස් ලක්ෂණයක් ඕකේ තියෙනවා. බැලූ බැල්මට එක හා සමාන ගති ටිකක් තියෙනවා. මනසිකාරය කියන්නෙත් හිත මනසට තල්ලු කරලා දාන එක. විතර්කය කියන්නෙත් ගොඩ වෙන එක. සිහිය කියල කියන්නෙත් අරමුණට ගොඩ වෙන එක. බැලුවයින් පස්සේ ඒකාකාර හැඟීමක් තියෙන්නේ. නමුත් ඕකේ වෙනස්කම් තියෙනවා. ‘අධිමොක්ඛයයි’ ‘ග්‍රද්ධාවයි’ එකහා සමානයි. එහෙනම් ඇයි දෙකක් උනේ. දෙකක් හින්දා. ඒ ගොල්ලන්ගේ quality වෙනස්. අනිත් එක තමයි ‘ඡන්දය’ සහ ‘ලෝභය’ වෙනස් හැබැයි එක විදියකට තමයි තියෙන්නේ. ඡන්දය කියන්නේ අරමුණට කැමැත්ත ඇතිකරනවා, ලෝභ කියල කියන්නෙත් එක්තරා විදියක කැමැත්තක් තමයි. හැබැයි ඒකෙ කැමති වෙන ආකාර විශේෂය වෙනස්. ආන්න ඒකෙ ඒ විදියට තියෙන්න ඕන. තවත් එකක් තියෙනවා දෘෂ්ටි චෛතසිකයි ප්‍රඥාවයි වෙනස්. හැබැයි ඒක එක විදියට වැඩ කරන ගතියක් ඡේනවා. දෘෂ්ටිය සහ ප්‍රඥාව චෛතසික දෙකක්. දෘෂ්ටිය වැඩ කරනවා සමහර විට ප්‍රඥාව විදියට. දෘෂ්ටියට පුළුවන් ප්‍රඥාවේ ආකාරය දාගන්න. හැබැයි කොච්චර දැම්මත් ඒක ප්‍රඥාව වෙන්නේ නෑ. ප්‍රඥාව කියන එක හරි විශේෂිත සෞම්‍ය ගති තිබෙන්නාවූ හරිම ලස්සන ධර්මයක්. දෘෂ්ටිය කියන එක එහෙම ලස්සන ධර්මයක් නෙමෙයි. ප්‍රඥාව වගේ තිබුනට කැතයි. හරි අවලස්සනයයි අපිරිසිඳුයි අකුසල්.

එවගේම ඔය මිනිස්සු ඉන්නවා ඥානවන්තයි බුද්ධිමත් ප්‍රඥාවන්තයෝ කියලා බැලලෙනවා සමාජයේ, හැබැයි අන්තිම දෘෂ්ටි කාරයෝ. සමහර අය කර්ම කර්ම එලය අදහන්නේ නෑ. ඒ උනාට සමාජයේ මහා ලොකුවට ප්‍රඥාව හැටියට නිකම් බැලලෙන අය ඉන්නවා. ඒ ප්‍රඥාවේ සවරූපය ගත්ත දෘෂ්ටිය. ඒනිසා දෘෂ්ටියේ තිබෙන්නේ - එක දෙයක් ගත්තොත් එහෙම දෙවියන්වහන්සේ කිව්වත් අත අරින්නේ නෑ, ඒකමයි. ප්‍රඥාවේ තිබෙන්නේ එහෙම නෙමෙයි කාරණය තේරුම් ගන්නවා කිසි තැනකට ඇලෙන්නේ නෑ. ආන්න ඒ වගේ ධර්මවල තිබෙනවා **intrinsic qualities** කියලා ජාතියක්. ඒ කියන්නේ අවේනික වෙච්ච ඒකටම සුදුසු ඒකෙම තිබෙන්නාවූ ගති. ඕවත් තේරුම් ගන්න ඕනෑ. ඒවා තේරුම් ගන්ට ඕනෑ හොඳට කාරණය අවබෝධ කර ගන්ට.

දැන් ඔය සියඹලා තියෙනවා. දෙහි තිබෙනවා අන්තෘසි තිබෙනවා, මේවගේ ඇඹුල් ගති තියෙනවා. එතකොට ඒ ඇඹුල් ගති සමහර ඒවා සමානයි සමහර ඒවා අසමානයි. හැදෙන තැනක් එහෙමයි. සියඹලා හැදෙන විදියට නෙමෙයි දෙහි හැදෙන්නේ. දෙහි හැදෙන විදියට නෙමෙයි අන්තෘසි හැදෙන්නේ. සමහර ඒවා තියෙනවා සමාන ගති. හැබැයි ඕක තුනක්. ආන්න ඒක නිසා තමයි මම මතක් කරේ පරමාර්ථ ධර්මයන්ගේ තිබෙන ස්වරූපය දැන ගන්න කියලා, මම මීට ඉස්සෙල්ල මේ පින්වතුන්ට ගොඩක් කියලා තියෙනවා. පළවෙනි ධර්ම දේශනා කාණ්ඩ ඇහීම වටිනවා මේ වෙලාවේ.

ඊළඟට ප්‍රත්‍යය ධර්ම පිළිබඳවත් පොඩි පොඩි හැදින්වීම කරලා තියෙනවා. ඒ ටිකනම් කියලා දෙන්න පුළුවන්. අර ටික නම් විශේෂයි. ඊළඟට රූප ධර්ම. ඒවගේත් තිබෙන්නාවූ **qualities** දැන ගන්න ඕනෑ. ඒ ටික අපේ ජයන්ත මහත්තය මතක් කරපු විදියට හරිම ප්‍රයෝජනවත් වෙනවා. ඒවගේ තිබෙන වෙනස් කම් ආදිය.

තව එකක් කියන්න ඕන අගෞරවයකට නෙමෙයි ඇත්ත කියන්න ඕනෑ. දැන් මේ 'let go' කියලා එකක් තියෙනවනේ. 'Let go' කියලා වචනයක් තියෙනවනේ ඕක හරි ප්‍රසිද්ධයි. ඒවගේම **popular** වචනක් ඔය west එකේ. 'Let go' කියලා කියන්නේ අත හැරලා දාන්න ඔන්න ඔහේ වෙච්චාවේ, ගියාවේ කියලා. ඕක ඇවිල්ල කිසිම දෙයක් ගණන් ගන්නේ නැතුව බාර ගන්නේ නැතුව හොඳට හිත සැහැල්ලුවෙන් තියා ගන්න හදාගත්තු ප්‍රතිපත්තියක්නේ. බුදුරජාණන්වහන්සේ නම් නෙක්බම්මය කියන එක අනුශාසනා කරලා තියෙනවා දේශනා කරලා තියෙනවා. හැබැයි 'let go' කියන එක ගත්තම කිසිම දෙයක් බාර ගන්නේ නෑ

කිසිම දේක වගකීමක් ගන්නේ නෑ. ඔක්කොම ඇඟට ගන්නෙත් නෑ. ඒක නිසා ඒ 'let go' එකම අල්ලගෙන හිටියත් පස්සේ සමහර අය පොතක් පතක් කියවන්නේ නෑ. ඒවගේම ඔය බණක් අහන්නේ නෑ. ඒවගේම කිසිම දෙයකට 'let go' ඒවා ඇවිල්ල හරිම stressful මේවා නියා ගන්න හොඳ නෑ කියල ඔක්කොම - හොඳ ඒවයි - නරක ඒවයි - ඕනෑ ඒවයි - එපා ඒවයි - කුසලයි - අකුසලයි ඔක්කොම අත ඇරලා දානවා. ඔහොම බණක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරලා නෑ. ඔහොම බණ නෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කලේ අඩ අඩා හරි ගස් මුල් තියෙනවා අරණා තියෙනවා රුක්ෂමුල තියෙනවා ගිහිල්ලා මේක වඩන්න කියල. ඕකට let go එක දැම්මොත් එහෙම වැඩ කරන්නේ නෑනේ. සමහර අය කම්මැලියි. මට නම් දැනිල තියෙන එකක් තමයි ඥානයෙන් තොරව let go පාවිච්චි කරන අයනම් හරි කම්මැලියෝ කියල. අර කර ගන්ට බැරි, හිත යොදල ටිකක් මහන්සි වෙන්න කම්මැලිගතිය තිබෙන අය කම්මැලිකම වසා ගන්ට දාගන්න ඔප්පරවැට්ටි බණක් කියල තමයි මට නම් තේරෙන්නේ. මම දැකල තියෙනවා සමහර තැන් වලදී සමහර වෙලාවට අපි කියපු දේවල් පවා හිතන්නේ නෑ. සමහර සුත්‍ර එහෙම කිව්වොත් 'ඔව් හරි බරයි හිතට' කියල 'ඔව් ගන්න හොඳ නෑ' කියල අයිත් කරලා දානවා. දැන් ඕක බැලුවට පස්සේ හරි කම්මැලි කමක් නේ ඕකේ තියෙන්නේ. එහෙම බණ නෑ. ඒක නිසා මේ let go කියන එක නුවණින් මිශ්‍ර වෙච්ච - නුවණේ උපකාරය ලබපු ඥානයේ ප්‍රඥාවේ අගිර්වාදය උණුසුම ලබපු let go එකක් ඇත්නම් ඒක නෙක්බම්මයට සමානව ක්‍රියාත්මක වෙනවා, ඒ දෙකේ ස්පර්ශය නොලබා ප්‍රඥාවේ ශ්‍රද්ධාවේ නුවණේ ස්පර්ශය නොලබා let go කරන්න ගියොත් එහෙම ඒක ඇවිල්ල අකුසල දෘෂ්ටියෙන් යුක්ත වෙච්ච එකක් බවට පත්වෙනවා. ඒක බුද්ධ සාසනයට ගැලපෙන එකක් නෙමෙයි. ඉතින් ඒක නිසා අපි ටිකක් මහන්සි වෙන්නත් ඕනෑ ඔව් අහල අහල. තවත් එකක් මට හිතෙනවා, දැන් බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔය let go එක විතරක් කියල දුන්න නම් ඔය සැරියුත් හාමුදුරුවන්ට එහෙම මුගලන් හාමුදුරුවන්ට එහෙම එතකොට වැඩේ හරි පහසුයි, ගොඩ දාගන්න ලේසියි. මෙච්චර දේශනා කලේ ඇයි කියලත් හිතෙනවා. ඒක නිසා ඔවත් ඔය විදියට ටිකක් කරුණු කරණා වටේ දාල දාල බලන්ට හුරුවෙන්ට ඕන. පව් සිද්ධ වෙන්නේ නෑ. කරුණු කරණා දාල බැලුවට පව් සිද්ධ වෙන්නේ නෑ. හොඳට ඥානය මෝරනවා පිරිසිඳු වෙනවා. ඒක නිසා අපේ ආශ්‍රයේ ඉන්නාවූ සත්පුරුෂ කලාණ මිත්‍ර මණ්ඩලයට අපි මතක් කරන්නේ ඔය විදියට විමසන්න කියල. හැබැයි අපේ පින්වතුන්ගේ ඕනෑකම හරි ප්‍රශංසනීයයි. මේ ධර්මයට බැස ගන්ට පටිඨානය අහන්ට ගැඹුරු ධර්මය අහන්ට යන එක හරිම ප්‍රශංසනීයයි. ඒවගේම තමයි මේ ධර්ම වල තිබෙන intrinsic qualities

හොඳට සොයාගන්න මහත්සි ගන්න. ඉතින් ඒකත් අවවාදයක් අනුශාසනාවක් හැටියට සිහිපත් කරනවා. තෙරුවන් සරණයි!

තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන්වහන්ස බොහොම පිං.

ප්‍රශ්නයක් - ස්වාමීන්වහන්ස පොඩි ප්‍රශ්නයක් අහන්නම් මේක ගැලපෙන්නේ නැත්නම් බැහැර කරන්න, ස්වාමීන්වහන්ස සොඳුරු හුදකලාව කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට දේශනා කල සූත්‍රයක් තියෙනවා. වර්තමාන මොහොතේ සිත පවත්වාගෙන ඉන්න කියල අතීතයට ගෙනියන්නෙත් නැතුව අනාගතයට ගෙන යන්නෙත් නැතුව ඉන්න කියල. එවැනි හිතකට ස්වාමීන්වහන්ස ප්‍රත්‍යය ධර්මයක් තිබෙනවද?

පිළිතුර - ඔව් ප්‍රත්‍යය වෙනව. එහෙම වෙනවා. වර්තමානයේ හෝ වේවා අතීත වශයෙන් හෝ වේවා අනාගත වශයෙන් හෝ වේවා තිබෙන්නාවූ සිතක් කොයියම් අවස්ථාවක හෝ වේවා අරමුණක් ගන්නේ නම් ඒ අරමුණ සම්බන්ධයෙන් එක ප්‍රත්‍යයක් නෙමෙයි ප්‍රත්‍යය ගොඩක් තියෙනවා. මේ වර්තමානයේ හිත තියාගෙන හිටියත් ඒ වර්තමානයේ හිත තියාගෙන ඉදීම තුළ ප්‍රත්‍යය ධර්ම එකක් නෙමෙයි මහත්තය ප්‍රත්‍යය ගොඩක් තියෙනවා. ඒක භාරලා අවුස්සලා ගන්න කොට ඉස්සරහේදී තේරේවි ඒ තේරුම් ගැනීමට උපකාර ධර්මයන් තමයි මම අර මතක් කලේ. අර සොඳුරු හුදකලාව කියන එක මජ්ඣිම නිකායේ තිබෙන සූත්‍රයක්. පරිවර්තනය කරලා තියෙන්නේ ඒ නමින්. හද්දෙකරත්ත සූත්‍රය නෙ. ‘හද්ද’ කියන එක තමයි ‘සොඳුරු’ කියල දාල තියෙන්නේ. එහෙම සූත්‍ර තිබෙනවා. මේ ප්‍රත්‍යය බැලීම මහත්තයා තව ගොඩ ගැඹුරට යනවා. මේක තව දැන ගන්න පුළුවන් මේක තව ඉස්සරකට කලා කරගෙන යනකොට මහත්තයා. එතකොට ඔය තිබෙන ඔක්කොම පැටලැවිලි දිග හැරිලා යනවා. ඒ අවස්ථාවට එනකම්ම මහත්තය මේකේ දිගට රැදිලා ඉන්න.

එහෙමයි ස්වාමීන්වහන්ස අප්‍රමාණ පිං ඔබවහන්සේට.
තෙරුවන් සරණයි මහත්තය!

තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන්වහන්ස එහෙනම් ස්වාමීන්වහන්සේට අනේක අප්‍රමාණ පිං අද දවසේ වෙහෙස නොබලා අපිත් එක්ක සම්බන්ධ වෙලා මේ ආකාරයට අපිට ධර්ම කරුණු මතු කරලා දීම ගැන. එහෙමනම් අපි ස්වාමීන්වහන්සේටම යොමු වෙනවා. තෙරුවන් සරණයි!

හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි ! මේ පිංචතුන්ගේ කැප වීම නිසා තමයි අපි මේ රැදී හිටියේ. මම පණිවිඩේකුත් ඇරිය අපේ ලලිත් මහත්මයාට තරමක අමාරුවක් අපහසුවක් තියෙනවා. මෙහෙම එකක් තියෙනවා, පෞද්ගලික ඇත්තම කියනවානම් යම් කිසි වැඩසටහනක් කරහම, භාවනාවක් කරහම, දේශනාවක් කරහම අවසානයක් තිබෙනවා. ඒ අවසානයේදී හිතට ගොනුවන energy level එකක් තියෙනවා. ඒක ඔය දේශනා කරන දේශකයන්ට සිද්ධ වෙන එක්තරා විදියක දෙයක්. ඒකත් ධර්මස්වභාවයක්. ඒ energy level එක යම්කිසි දෙයක් සාර්ථකව ප්‍රකාශ කළහම ඒ දේශනාවේ සහ කරුණු කියාදීමේදී ඒ දේශනාව සාර්ථකව හොඳට කෙරුනට පස්සේ අවසාන වෙච්චයින් පස්සේ මහන්සියත් නෑ තෙහෙට්ටුවත් නෑ හිතේ පිරිවිච ගතියක් තිබෙනවා. ඒක දැනෙනවා හිතට. මේ බුදුරජාණන්වහන්සේගේ ධර්මය නිවැරදිව අපි මේ පිරිසකට කියල දුන්න ඒ කුසල බලය හිතේ රැඳෙනවා. ඒකට නිරෝගී භාවය සහ හොඳට energy level එක අවශ්‍යයයි. ඒක නැති උනොත් එහෙම ඒකෙ අවසානේදී තේරෙනව මේ අද කරපු වැඩේ හරියට reel එක කැරකුනේ නෑ කියන හැඟීම තියෙනවා. වැඩේ අවසාන උනාට පස්සේ අර හොඳ දේශනාවක වගේ හිතේ පිරිවිච ගතිය නෑ. එහෙම එකක් තියෙනවා. ඒක නිසා මම සමහර වෙලාවට මගේ මනසේ battery ය charge මදි උනොත් එහෙම මම ටිකක් පසු ගහනවා ඒ වැඩේ භාර ගන්න. අර අවංකවම පීනන්න ගියාට පස්සේ ටිකක් හොඳට පණ තියෙන්න ඕනෑ. නැතුව නිකං ලෙඩ ලෙඩ ගානේ පීනන්න ගියාට පස්සේ ගිලිලා යනවා. එහෙම එකකුත් තියෙනවා. ඒක නිසා මම messege එකකුත් දැම්ම මේක කරගන්න පුළුවන් වෙයිද ඒක නිසා මට මෙහෙමයි කියල නමුත් කොහොම හරි මේ පින්වතුන් බලාගෙන හිටපු නිසා තමයි මේ ආවේ. අපි බ්‍රහස්පතින්දා මුණ ගැහෙමු. එහෙනම් සෑම දෙනාටම ධර්මයේ සරණ ධර්මයේ පිහිට ධර්මයේ ආරක්ෂාව වේවා!

අපේ ලලිත් මහත්මයාටත් ඒ පිංචතුන් සෑම දෙනාටමත් මේ උතුම් ධර්ම මාර්ගයේ ගමන් කොට නිවනින් සැනසෙන්නට ලැබේවා! මෙය නිවන් පිණිස උතුම් වූ වේගවත් වූ ධර්ම මාර්ගයක් වේවා කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා. සෑම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

සාධු! සාධු! සාධු!

- සිලවන්තං ගුණවන්තං - පුඤ්ඤක්ඛෙන්තං අනුත්තරං
- දුල්ලබ්බන මයා ලද්ධං - පස්සිතුං වන්දිතුං වරං
- සාරිපුත්තාදි ථේරානං - ආගතං පටිපටියා
- සද්ධා සිලං දයා වාසං - බුද්ධ පුත්තං නමා මහං

ඉහත සඳහන් ධර්ම දේශනාව
අති පූජ්‍ය හන්තේ ජිනාලංකාර ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් දේශිතයි.